

Krisesentersekretariatet
Storgata 11
0155 Oslo

Oslo 20.02.03

Det kongelige Justis- og politidepartement
Saksbehandler Marius Stub
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse til eget straffebud om menneskehandel

Organisasjon

Krisesentersekretariatet er en medlemsorganisasjon for 31 krisesentre/telefoner som arbeider med å sette problemstillingen til mishandlede og/eller voldtatte kvinner på dagsorden.

Krisesentersekretariatet ble etablert i 1994, og blir drevet av en medlemskontingent basert på en liten prosentvis del av krisesentrenes/telefonenes totale budsjett.

Bakgrunnen for Sekretariatet, var et ønske om å samles i en felles organisering som skal bidra til å styrke krisesentrene arbeid utad.

Sekretariatet er et bindeledd mellom krisesentrene, offentlige myndigheter, forskningsmiljøer, kvinneorganisasjoner i inn- og utlandet og samfunnet for øvrig.

Sekretariatet svarer også på høringer fra de forskjellige departementene. I tillegg koordinerer og videreformidler sekretariatet det store mangfoldet av reaksjoner som kommer både fra lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt plan. Sekretariatet utarbeider også pressemeldinger, informasjonsmateriell, og er med på å profilere krisesentrenes arbeid utad. Parallelt jobbes det med å skape et tverrfaglig nettverk som på sikt kan være både premissleverandører og gi ny og bredere innsikt i problemstillingen.

Innledning

Prostitusjon og sexhandel med kvinner og barn er vold mot kvinner, og en av de største industriene i verden, og den er stadig voksende. Kvinner og barns sårbare situasjon er etter hvert blitt tatt på alvor av verdens samfunnet gjennom FN konvensjoner, resolusjoner, dokumenter og deklarasjoner.

I desember 2000 samlet 148 land seg i Palermo, Italia til en konferanse på høyt regjeringsnivå som åpnet for signering av den nye FN-konvensjonen Mot Grenseoverskridende Organisert Kriminalitet

Protokollen for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn er et supplement til Forente Nasjoners Konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet.

Den skaper et globalt språk og lovgivning som definerer begrepet handel med mennesker, særlig kvinner og barn; hjelper ofrene for denne handelen; og forebygger handel med mennesker.

Det er derfor viktig at Norge utarbeider lovverk som skal forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker både innenfor landets grenser og de grenseoverskridende.

Høringens kapittel 6

Det kommer tydelig frem i høringen at departementet kun vurderer hvilke minimumstiltak som er nødvendige for å kunne ratifisere Palermoprotokollen om handel med mennesker. Andre tiltak mot menneskehandel blir tatt opp i handlingsplanen mot menneskehandel av 12.02.03. I høringen tar departementet kun opp spørsmålet om Norge trenger et nytt straffebud om menneskehandel. Vi vil derfor bare vurdere dette lovforslaget her, men kommer tilbake med kommentarer til handlingsplanen og gjennomføringen av Palermoprotokollen ved en senere anledning.

Eget straffebud mot menneskehandel

Krisesentersekretariatet stiller seg positive til at et eget straffebud om menneskehandel innføres i straffeloven. Selv om lovverket i dag allerede inneholder flere bestemmelser som kan anvendes på de fleste forhold rundt menneskehandel, er det store fordeler ved et eget straffebud mot denne typen kriminalitet. Vi er enige i at dette vil gjøre lovverket mer oversiktlig, da de lovregler som finnes i dag er spredt rundt i lovverket. Dette kan lett føre til at loven leses feilaktig. Videre har Sverige og Danmark vedtatt egen straffebud mot menneskehandel, og det kan være viktig med en rettsenhet med nabolandene. Norge bør ikke utad fremstå som det landet hvor menneskehandel virker som mindre straffbart eller til og med lovlig. Dette vil kunne føre til en økning av salg av blant annet kvinner og barn til prostitusjon. Det er allerede i dag antydning at mye av det svenske markedet har flyttet til Norge etter at kjøp av seksuelle tjenester ble forbudt i Sverige. En slik utvikling er ikke ønskelig.

Til tross for at de fleste krenkelsene rundt menneskehandel omfattes av eksisterende straffebud bør en viss overlapping av straffebud aksepteres for at det ikke skal oppstå ”hull” i lovverket.

Utformingen av straffebudet

Når det gjelder utformingen av det nye straffebudet stiller Krisesentersekretariatet seg bak forslaget til departementet om at straffebudet skal utformes i tråd med protokollens artikkel 3 og 5, men at den norske bestemmelsen skal få et videre virkeområde. I protokollen er bare den grenseoverskridende menneskehandel straffbar. Menneskehandel innenfor landets grenser er like straffverdig som de grenseoverskridende, og det er positivt at departementet ønsker å gå lenger enn det protokollen pålegger Norge for å kunne ratifisere. Videre bør man kunne straffes for menneskehandel uavhengig av om handelen er organisert eller ikke, men at det er ekstra straffverdig å organisere handel med mennesker.

Forholdet til straffelovens § 12 nr 3 og 4

Den spesielle regelen i straffelovens § 12 nr 3 og 4, som gjør at nordmenns og utlendingers overtredelse i utlandet kan straffes i Norge, er en god regel. Det er viktig at den nye bestemmelsen mot menneskehandel blir omfattet av denne paragrafen.

Begrepene ”utnytte” og ”forlede”

Når det gjelder begrepsbruken bør både begrepene ”utnytte” og ”forlede” stå som selvstendige straffealternativ slik departementet foreslår for å kunne dekke alle mulige bakmannshandlinger ved menneskehandel. Dette blir spesielt avgjørende for bakmennene som ikke direkte utnytter disse kvinnene/barna, men som forleder dem til å reise til andre land, og så henviser dem til andre som står direkte for utnyttelsen. Vi ser ingen grunn til at dette skal være mindre straffverdig enn selve utnyttelsen. Palermoprotokollen bruker begrepet ”forledelse med sikte på utnytting”. For at Norge skal oppfylle kravene til gjennomføringen av protokollen er det nødvendig at ”forlede” blir omfattet av det nye straffebudet.

Nærmere om samtykke

I protokollens artikkel 3 bokstav b står det at samtykke fra offeret ikke har betydning for gjerningspersonens straffansvar. Departementet argumenterer for at en slik regel ikke er nødvendig i norsk lovgivning fordi et samtykke til utnyttelse ikke vil være et reelt samtykke. Vi mener imidlertid det må gå frem av straffebudet at samtykke er uten betydning for gjerningsmannens straffansvar. Dette er av betydning på grunn av bevismessige årsaker, det vil kunne bli vanskelig å bevise at det ikke er samtykket i forholdet. I tillegg er det umulig å vite hvordan domstolene vil tolke straffebudet hvis det ikke er sagt eksplisitt at samtykke er uten betydning. Det vil lett kunne føre til en tolkning om at det ikke foreligger utnyttelse når samtykke er gitt.

Lovforslag, alternativ 1

Departementet har utarbeidet to alternative lovtekster. Krisesentersekretariatet mener alternativ 1 er det mest hensiktsmessige, da dette forslaget også rammer den som står for selve utnyttelsen. Protokollen retter seg bare mot bakmennene, men det er positivt at lovforslaget går lenger enn det protokollen krever. Det er en forutsetning for en effektiv regel at lovteksten ikke har smutthull som gjør det mulig å omgå bestemmelsen. Når det gjelder forholdet til hallikparagrafen er Sekretariatet enige i at den bør endres. Forslaget til å oppheve paragrafens bokstav a, og å fjerne ”utnytte” i bokstav b er et fornuftig alternativ som gjør overlappingen mindre.

Plasseringen av straffebudet

Det vil være riktig å plassere det nye straffebudet under § 224. Bestemmelsene om menneskehandel og slaveri kommer da rett etter hverandre, noe som er positivt for oversikten i straffeloven. Den nåværende ordlyden av § 224 er ikke oppdatert i forhold til hvordan menneskehandelen utarter seg i dag. Videre er denne paragrafen allerede henvist til i straffeloven § 12 nr 3 og 4 slik at man slipper å gjøre endringer her.

Krisesentersekretariatet stiller seg bak departementets øvrige synspunkter i høringens kapittel 6.

Vennlig hilsen
Tove Smaadahl

.....
Daglig leder